

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/67/2016
Identifikačné číslo spisu: 1312208118
Dátum vydania rozhodnutia: 13.07.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Elena Siebenstichová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:1312208118.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Ing. F. A., bývajúceho v K., zastúpeného advokátskou kanceláriou Lichner Legal, s.r.o. so sídlom v Trenčíne, Legionárska č. 7451/4, IČO: 47246804, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Kutuzovova č. 8, o určenie trvania služobného pomeru profesionálneho vojaka, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 9 Cpr 4/2012, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. októbra 2015 sp. zn. 2 CoP 5/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 28. októbra 2015 sp. zn. 2 CoP 5/2014 z r u š u j e a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej aj len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 25. februára 2014 č.k. 9 Cpr 4/2012-136 zamietol žalobu z 26. júna 2012, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že jeho služobný pomer profesionálneho vojaka trvá. Súd prvej inštancie vychádzal z toho, že žalobca bol do služobného pomeru profesionálneho vojaka prijatý 1. septembrom 1980 a personálnym rozkazom ministra obrany Slovenskej republiky č. 389 zo dňa 19. decembra 1995 (ďalej len „personálny rozkaz“) bol z tohto služobného pomeru prepustený z dôvodu služobnej nespôsobilosti podľa ustanovenia § 26 ods. 2 písm. e/ zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov. Pri skúmaní, či žalobca má alebo nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení [§ 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“)] vzal na zreteľ celý rad sporov dosiaľ vedených žalobcom a dospel k záveru, že i keď „po šestnástich rokoch nie je jeho postavenie neisté“ (lebo je dané personálnym rozkazom), predsa len z dôvodu „prevencie ďalších sporov súd pripustil, že žalobca môže mať naliehavý právny záujem na požadovanom určení, a preto sa zaoberal aj vecnou stránkou sporu“. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania uzavrel, že personálny rozkaz bol riadne vydaný a podpísaný (nebol sfaľovaný) a žalobca, ktorého v konaní zaťažovalo dôkazné bremeno, ničím nepreukázal, že jeho služobný pomer profesionálneho vojaka naďalej trvá. Vzhľadom na to, že právna úprava účinná v rozhodnom čase neumožňovala preskúmať dôvody prepustenia žalobcu zo služobného pomeru, súd prvej inštancie sa nezaoberal opodstatnenosťou námietky žalobcu, že neboli zákonné dôvody pre jeho prepustenie zo

služobného pomeru profesionálneho vojaka. O trovách konania rozhodol súd podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28. októbra 2015 sp. zn. 2 CoP 5/2014 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil; rozhodol tiež o trovách odvolacieho konania. Rozhodnutie odôvodnil správnosťou skutkových a právnych záverov napadnutého rozhodnutia vyjadrených v jeho odôvodnení, s ktorým sa v plnom rozsahu stotožnil. Vzhľadom na to sa obmedzil len na konštatovanie správnosti dôvodov uvedených súdom prvej inštancie (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.). Aj odvolací súd mal výsledkami vykonaného dokazovania preukázané, že bol vydaný personálny rozkaz, ktorý bol riadne vyhotovený, podpísaný ministrom obrany Slovenskej republiky a opatrený úradnou pečiatkou. V zhode so súdom prvej inštancie tiež konštatoval, že právne postavenie žalobcu nie je neisté. Na rozdiel od prvoinštančného súdu ale došiel k záveru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. Podľa názoru odvolacieho súdu sa žalobca mal žalobou „v správnom súdnictve domáhať preskúmania zákonnosti administratívneho rozhodnutia“, so závermi ktorého sa nestotožňoval. Z týchto dôvodov sa odvolací súd nezaoberal ďalšími námietkami žalobcu o neplatnosti personálneho rozkazu, lebo tieto námietky neboli spôsobilé viesť k inému záveru, ako vyslovil už súd prvej inštancie. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie s odôvodnením, že mu bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Poukázal na to, že odvolací súd, potvrdzujúc napadnutý rozsudok, sa na jednej strane v celom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie a vzhľadom na to aj aplikoval § 219 ods. 2 O.s.p., no na druhej strane - v rozpore s tým - konštatoval, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení (§ 80 písm. c/ O.s.p.). Záverom, že postavenie žalobcu nie je neisté, lebo je dané vydaným personálnym rozkazom, ktorého správnosť a dôvodnosť nemožno v tomto konaní preskúmať, odvolací súd zjavne spája neexistenciu naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe s nemožnosťou preskúmať personálny rozkaz v civilnom sporovom konaní. V ďalšom žalobca poukázal na to, že keď sa v minulosti domáhal určenia neplatnosti personálneho rozkazu, súdy zastavili konanie z dôvodu nedostatku ich právomoci na konanie v danej veci (sp. zn. 10 C 37/1996 Okresného súdu Bratislava III a sp. zn. 13 Co 335/2000 Krajského súdu v Bratislave). Podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vyjadreného v náleze z 8. januára 2001 sp. zn. II. ÚS 50/2001 (ďalej len „nálež“) ale tým porušili ústavné právo žalobcu. V danom prípade sa odvolací súd potvrdením rozsudku súdu prvej inštancie dostal do rozporu s právnymi závermi vyjadrenými v náleze, lebo ani tu nevyhodnotil, či sa žalobcom napadnuté rozhodnutie (ne)týka niektorého zo základných práv a slobôd. Aj v dôsledku absencie tohto vyhodnotenia bola žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). Vzhľadom na to žiadal napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že sa v celom rozsahu stotožňuje s napadnutým rozsudkom. Podľa jej názoru žalobcom namietané nedostatky nevykazujú znaky odňatia možnosti konať pred súdom podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na úplných skutkových zisteniach a ich správnom posúdení, preto žiadala dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

5. Dovolanie žalobcu bolo podané 12. januára 2016. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť a dôvodnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP); došiel k záveru, že dovolanie je opodstatnené.

7. Dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých podľa vtedy účinnej právnej úpravy nebol daný dôvod pre zastavenie konania alebo odmietnutie dovolania, vyvolali procesný účinok umožňujúci a zároveň prikazujúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritórny dovolací prieskum. Do uvedeného dňa bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 O.s.p. Prípustnosť dovolania proti rozsudku upravoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p.

8. Žalobca tvrdí, že jeho dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné preto, lebo mu bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle tohto ustanovenia rozumel procesne nesprávny postup súdu znemožňujúci účastníkovi konania realizáciu jeho procesných oprávnení.

9. Dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania žalobcu (čo zároveň znamená pri riešení otázky, či mu postupom súdov bola odňatá možnosť konať v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) vzal na zreteľ jednak závery vyjadrené v náleze (viď bod 10.), ktoré sa týkajú otázok významných aj pre preskúvanú vec (nález sa týkal otázky majúcej pre daný spor predurčujúci charakter), jednak okolnosti týkajúce sa procesného postupu odvolacieho súdu, v rámci ktorého prehodnotil záver súdu prvej inštancie v otázke preukázania naliehavého právneho záujmu žalobcu na ním požadovanom určení (viď 11.).

10. Nález poukázal na to, že predmetom konania pred Okresným súdom Bratislava III vo veci sp. zn. 10 C 37/96 malo byť preskúmanie zákonnosti personálneho rozkazu. Z uznesení Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 10 C 37/96 a tiež Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 13 Co 335/2000 vyplynulo, že jediným dôvodom zastavenia predmetného konania sa stal druh právneho aktu (personálneho rozkazu), ale nie aj posúdenie toho, či sa tento akt dotýka alebo nedotýka niektorého zo základných práv alebo slobôd. Vzhľadom na to, že základnému právu podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky zodpovedá len taký postup súdu, v rámci ktorého sa zohľadňuje nielen druh rozhodnutia predloženého na súdne preskúmanie, ale berie do úvahy aj zistenie, či sa toto rozhodnutie svojím obsahom nedotýka niektorého zo základných práv a slobôd, neobstáli uvedené rozhodnutia v teste ústavnosti, v dôsledku čoho ústavný súd konštatoval, že nimi bolo porušené ústavné právo žalobcu podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

11. V danom spore súd prvej inštancie pri skúmaní procesnej prípustnosti žaloby dospel k záveru, že žalobca má (môže mať) naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení, preto pristúpil aj k posúdeniu opodstatnenosti žalobou uplatneného nároku, v rámci ktorého zamietol ako nedôvodnú (teda nie ako procesne neprípustnú) žalobu. Prvoinštančný rozsudok napadol odvolaním žalobca, ktorý sa nestotožnil s tým, že jeho žaloba neobstojí po vecnej stránke.

11.1. Súd prvej inštancie svojím rozhodnutím vytvoril procesnú situáciu, v ktorej už žalobca nemal dôvod predkladať v odvolacom konaní ďalšie vysvetlenie, prečo je jeho žaloba procesne prípustná. S dôverou v správnosť záveru súdu prvej inštancie o existencii jeho naliehavého právneho záujmu (t.j. o procesnej prípustnosti jeho žaloby) prispôbil svoje konanie (obsah odvolania a formuláciu jeho odôvodnenia) tejto situácii a spoliehal sa, že jeho dôvera nebude sklamaná.

11.2. Odvolací súd ale (na rozdiel od toho) dospel k záveru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení. Svoje rozhodnutie teda založil nie na závere o (vecnej) neopodstatnenosti žaloby, ale na závere o jej procesnej neprípustnosti. Z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie išlo o „nový“ (opačný) záver odvolacieho súdu, ku ktorému sa ale žalobca v individuálnych okolnostiach daného sporu nemal možnosť v odvolacom konaní vyjadriť. Tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na tomto závere, odňal žalobcovi faktickú možnosť namietat správnosť tohto „nového“ právneho názoru a vyjadriť sa k nemu.

12. Dovolací súd po zohľadnení hľadiska ústavnosti (bod 10.) a zákonnosti (bod 11.) konania na odvolacom súde dospel k záveru, že postupom tohto súdu došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

13. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 237 ods. 1 O.s.p, dovolaním napadnuté rozhodnutie treba zrušiť; najvyšší súd v takých prípadoch napadnuté rozhodnutia zrušoval bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočívali zrušované rozhodnutia (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 111/2014, 3 Cdo 4/2012, 4 Cdo 263/2013, 5 Cdo 241/2013, 6 Cdo 591/2015, 7 Cdo 212/2014, 8 Cdo 137/2015). Z týchto dôvodov dovolací súd ani v danom prípade neskúmal opodstatnenosť ďalšej dovolacej argumentácie žalobcu.

14. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

15. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.